

ФАКУЛТЕТ ЦИВИЛНЕ ОДБРАНЕ		
УНИВЕРЗИТЕТ СРЕБРЕНКА		
ПРЕМ	24. 01. 2005.	
Датум	Срп	Иницијал
	50/2	

**Рецензију уџбеника,
д о с т а в љ а .-**

**ФАКУЛТЕТУ ЦИВИЛНЕ ОДБРАНЕ
И
ИЗДАВАЧКОЈ КУЋИ ”ДРАГАНИЋ”**

Аутор професор др ЉУБОМИР СТАЈИЋ, припремио је рукопис за ново издање уџбеника под насловом ОСНОВИ БЕЗБЕДНОСТИ – са основама истраживања безбедносних појава. Рукопис има 352 страница. Састоји се од следећих поглавља: (1) Увод, (2) Безбедност као функција државе, (3) Теорија система безбедности, (4) Угрожавање безбедности, (5) Положај и проблеми безбедности наше земље у савременом свету, (6) Неки савремени безбедносни проболемии, (7) Одбрамбени аспекти заштите националне безбедности малих земаља, (8) Обавештајне службе, (9) Специјални рат као облик угрожавања безбедности, (10) Тероризам као савремена друштвена појава, (11) Унутрашња безбедност и облици угрожавања, (12) Систем безбедности и (13) Истраживање безбедносних појава. Рукопис је обогаћен са 13 шема, једном табелом и пет дијаграма. Аутор је консултовао бројне релевантне изворе домаћег и страног порекла (162) који обухватају и разматрају безбедност уопште, а нарочито безбедност основног субјекта међународне заједнице – државе, и посебно безбедност Државне заједнице СиЦГ.

Оцена рукописа

Рукопис, односно вредно стручно и начуно дело проф. др Љубомира Стајића сматрам изузетно значајним са образовно-васпитног и практично-безбедносног становишта. У њему је, као и у раније објављеном уџбенику из ове области, аутор обухватио и квалитетно и коректно стручно обрадио веома значајну тему, тачније тематику за предмет ”Основи безбедности” који изучавају студенти на првој години Факултета цивилне одбране. У ствари, аутор је у великој мери ажу-

пирао садржај постојећег уџбеника Основи безбедности и на тај начин обезбедио да корисници (студенти и друге заинтересоване особе) стичу и проширују властита знања из безбедности, укључујући и могућност истраживања и предвиђања трендова ове важне друштвене и државне функције и делатности. Понуђени текст у односу на садржај актуелног уџбеника одражава реално тумачење области безбедности. Аутор је то постигао тако што је извршио битну корекцију многих делова садржаја и посебно обрадом нових садржаја у оквиру посебних поднасловова, и то: у првом поглављу, под ознаком 7.1. Оцена стања безбедности; у четвртом поглављу, под ознаком 3.4. Организација за европску безбедност и сарадњу; у петом поглављу, под ознаком 11. Биотероризам; у једанаестом поглављу под ознаком 5.1.1.2. Војно-безбедносна агенција и изостављањем дванаестог поглавља под насловом "Људска права и безбедност" а уместо тог садржаја написао је поглавље под насловом "ИСТРАЖИВАЊЕ БЕЗБЕДНОСНИХ ПОЈАВА".

У целокупном тексту рукописа нема ни једног дела или става који је споран и који би заслужио да се на њега у овој рецензији упозоре издавачи и аутор. Није неопходно да се образлажу његови основни погледи, тезе и ставови, које у суштини представљају директрису у сваком поглављу рукописа и наравно, чињенично поткрепљене и објашњење. Ипак, овом приликом ћу истаћи неке најбитније аспекте рукописа, и то не због претеране одговорности већ зато што сматрам да је упутно да у најсажетијем облику дам приказ и оцену кључних садржаја, ставова и порука аутора.

1. Аутор проф. др Љубомир Стајић је у првом поглављу Безбедност као функција државе обрадио безбедност у тоталитету, односно као органиазцију, функцију и стање државе као основни субјект међународне заједнице, као и других субјеката (асоцијација држава, невладиних субјеката и међународне заједнице). Применом проблемског приступа је на потпуно разумљив (и занимљив) начин сажето размотрио све основне аспекте појма безбедности и своје језгровите закључке финализирао дефиницијом овог појма. Презентовани садржаји у овом поглављу несумњиво ће помоћи корисницима да усвоје знања из овог домена, с једне, и верује се, неке подстаћи да научно истражују ову област, са друге стра-

не. Како је напоменуто, у оквиру овог поглавља аутор је у складу са проценом да га је потребно битно побољшати, у новом поднаслову Оцена стања безбедности навео је основне елементе за процену и оцену стања безбедности у држави, указујући на то да је највећи број од презентованих и размотрених елемената примењив за процену и оцену било ког безбедносног проблема, појаве или питања.

2. Друго поглавље Теорија система безбедности представља складан наставак првог поглавља. Аутор је у њему шематски и текстуално уважавањем критеријума опште-посебно-појединчано веома квалитетно, приступачно и разумљиво обрадио систем безбедности и елементе система, њихов међусобни однос и вишеструка испреплетеност. Све то је објашњено с аспекта заштите виталних вредности друштва од разних облика угрожавања независно од мотива који покрећу њихове носиоце. У најсажетијем смислу речено, изучавањем овог поглавља стичу се знања о сложеној и неминовној узрочно-последичној вези између виталних државних вредности (територијална целокупност, сувереност, независност, уставно уређење и слободе и права човека и грађанина) и безбедности као државне организације, функције и стање.

3. Аутор је у трећем поглављу Угрожавање безбедности полазећи од различитих научних, теоријских, методолошких и практичних становишта комплексно обухватио појам угрожавања безбедности друштва и државе. Ради јаснијег разматрања овог сложеног и често енигматичног синтагмичног појма изворе угрожавања безбедности је разврстао у три глобалне групе (друштвени, природни и техничко-технолошки), а са аспекта места одакле могу да угрозе безбедност објекта (друштво, држава) на спољне и унутрашње облике. Други део поглавља обухвата угрожавање безбедности наше земље и пожељне мере супротстављања носиоцима угрожавања њене безбедности. Несумњиво да би корисницима штива презентовао и објаснио овај хијерархијски и структурално сложен, динамичан и подложен променама двострани процес, аутор текста поткрепљује своје ставове са две шеме, чиме заокружује операционализацију свог становишта, добрим делом насталог синтезом аргумената из теорије и праксе.

4. Четврто поглавље под насловом Положај и проблеми безбедности наше земље у савременом свету представља комплекс безбедносних чинилаца и садржаја које је аутор обрадио уважавањем аспеката њиховог утицаја на нашу земљу попут непосредно-посредно, континуирано-повремено, конструктивно-деструктивно, јавно-тајно и законито-незаконито у великој мери одређују међународни положај наше земље који може да буде неповољан или повољан. Аутор анализом испољавања политичке и укупне моћи назначајнијих чинилаца међународне заједнице, нарочито на простору Европе, аргументовано установљава како се безбедносна одређења међународних фактора трансформишу у снажне полуге посредством којих се на разне начине међународни положај наше земље условљава. Велики значај овде је придат задејствованим облицима међународне сарадње, уз напомену да се њиховим обogaћивањем побољшавају услови за превентивно деловање против носилаца екстремизма, тероризма, корупције и других облика организованог криминала.

5. Проф. др Љубомир Стајић је у петом поглављу Неки безбедносни проблеми идентификовао кључне безбедносне проблеме савременог света (локални оружани сукоби, корупција, верске деструктивне секте, организован криминал, медијски аспект рата, економске санкције, информатички аспект рата и биотероризам) и потом свеобухватно размотрио сваког од њих на начин који омогућава кориснику да сагледа извориште настанка, главне актере, и саучеснике и помагаче, стратегију и тактику деловања против одабране или насумичне жртве и третман дотичног проблема од појединих држава и међународне заједнице. Основна је порука аутора да се "неуништивост" многих од наведених безбедносних проблема првенствено заснива на субјективним слабостима администрација држава, с једне, и још увек недовољно садржајне и функционалне сарадње између субјеката међународне заједнице на њиховом сузбијању и искорењивању, са друге стране.

6. Војни аспект угрожавања безбедности малих земаља обрађен је у шестом поглављу под насловом Одбрамбени аспекти заштите националне безбедности малих земаља, односно аутор у њему разматра и указује на то да оружана агре-

сија као најопаснији и најдеструктивнији облик представља реалну претњу малим земљама, чији носиоци могу да буду државе чија је спољна политика хегемонистичка.

7. Аутор др Љубомир Стајић је несумњиво руковођен чињеницом да у тзв. неоружаној агресији, специфичном облику угрожавања безбедности држава, неки актери имају наглашену улогу како у смислу покретања и организовања тако и у спровођењу конкретних облика угрожавања безбедности суверених и несуверених субјеката, посветио им је посебна поглавља у уџбенику. Наиме, све битне чињенице у вези са обавештајним службама размотрио је у седмом поглављу (Обавештајне службе), свеобухватну субверзију обрадио је у осмом поглављу (Специјални рат као облик угрожавања безбедности) и опако насиље којим је угрожена безбедност огромног броја земаља у свету приказао је у деветом поглављу (Тероризам као савремена друштвена појава).

8. Десето поглавље Унутрашња безбедности и облици угрожавања представља веома тактичан прилаз и стручан чињеничан приказ карактеристика облика и врста угрожавања усмерених на урушавања виталних државних и друштвених вредности изнутра. Аутор је укрштањем и упоређењем фактора и чињеница извео ваљане ставове који указују на погубност друштвено-штетних појава (наркоманија, проституција, алкохолизам...) за грађане као појединце и читавих генерација, посебно младих. Истовремено, упозорава на потребу правовременог успешног отклањања узрока и онемогућавања носилаца таквих облика угрожавања.

9. Проф. др Љубомир Стајић је у једанаестом поглављу Систем безбедности најпре размотрио његову нормативну сферу, а потом структуру, тежишно обухватом носилаца и субјеката. Будући да безбедносне службе (цивилне и војне) чине окосницу система безбедности сваке државе, у овом поглављу су службе безбедности наше земље обрађене на начин да кориснику омогућавају да адекватно сагледа њихово место и улогу у друштву и држави у свим димензијама. Са друге стране, аутор је приказао суштину тајне (државне, службене, војне, пословне),

начини и могућности њеног угрожавања и што је најважније, оптималне начине заштите.

10. Рукопис се завршава или заокружује у дванаестом поглављу Истраживања безбедносних појава у којем аутор поручује корисницима прихватљив модел израда научно-истраживачких пројеката ради истраживања безбедносних појава. Овај модел уважава методолошке захтеве и иде корак даље – упућује на примену специфичних метода и инструментарија из ове области.

Закључак

Због своје теоријске, безбедносно-стручне, образовно-васпитне и научне вредности у безбедносној области друштвеног живота, понуђени нови уџбенички материјал ће омогућити студентима Факултета цивилне одбране и другим корисницима да без већих тешкоћа стекну основна знања о безбедности. Несумњиво је да ће им усвојена знања из безбедности веома помоћи да схвате ову сложenu и по много чему загонетну област у држави и међународној заједници и за многе ће представљати изазов да је дубље истраже.

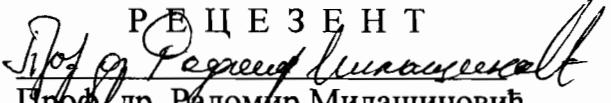
Без обзира на интердисциплинарност и сложеност теме коју обрађује, нови материјал за уџбеник је композицијски, текстуално и тематски потпуно разумљиво и занимљиво написан, тако да се са надахнућем чита, обезбеђујући да се без посебних тешкоћа прате и упоређују чињенице, случајеви, проблеми и појаве, дакле да се из ње информише, учи и рађају идеје за даља истраживања.

Својом великом оригиналношћу и истицањем аутентичних идеја, особама из домена безбедности, уџбеник ће представљљати захвално освежење у образовној литератури и публицистичкој сцени, као и сугестију за многе субјекте и снаге безбедности да унапреде свој рад и систем безбедности државе у целини.

Уверен сам да ће овај уџбеник поред студената, закупити велику пажњу и многих стручњака и ентузијаста из ове области да приону на свестрано истра-

живање безбедносних појава и проблема, а образовно-васпитне установе да га уврсте као прикладну литературу.

Имајући у виду наведено, са задовољством предлагем Факултету цивилне одбране и Издавачкој кући "Драганић" да објаве овај уџбеник.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. др. Радомир Милашиновић

РЕЦЕНЗЕНТ

Ванр.проф. др Милан Мијалковски